

לעילוי נשמת
שלום בן משה

התנ"ך עם מפרשים, מסודרים ומנוקדים
The Tanach with commentaries, Organized and Vowelized

תהילים
גליון ו'

תהילים
פרק כ'

ב יַעֲנֵה יְהוָה בְּיוֹם צָרָה, וְשִׁגְבֵךְ שֵׁם אֱלֹהִים יַעֲקֹב.

מצודת דוד: יַעֲנֵה ה' בְּיוֹם צָרָה - כאשר תלחם מול האויב. יַשְׁגְּבֵךְ שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב - יחזק אותך שם אלהי יעקב, ורוצה לומר: כמו שחזק את יעקב מול לבן ועשו ולא יוכלו לו, כן לא יוכלו אויביך לך.

ג יִשְׁלַח עֲזָרָהּ מִקֹּדֶשׁ, וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָ.

מצודת ציון: יִסְעָדֶךָ - מלשון סעד ותמיכה.

מצודת דוד: יִשְׁלַח עֲזָרָהּ מִקֹּדֶשׁ - ממקום קדשו, הוא בית המקדש, הוא מקום שכינה, ומשם בא העזר. וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָ - כפל הדבר במילות שונות.

ד יִזְכֹּר כָּל מִנְחֹתֶיךָ, וְעוֹלֹתֶיךָ יִדְשָׁנָה סֵלָה.

מצודת ציון: יִדְשָׁנָה - מלשון דשן.

מצודת דוד: יִזְכֹּר כָּל מִנְחֹתֶיךָ - יהיו זכורים לפניו המנחות אשר הבאת. וְעוֹלֹתֶיךָ יִדְשָׁנָה סֵלָה - עד עולם יקובל עולתך ברצון, ותאכלם האש ויעשו דשן.

ה יִתֵּן לֶךָ כְּלִבְבֶךָ, וְכָל עֲצָתֶךָ יַמְלֵא.

מצודת דוד: יִתֵּן לֶךָ כְּלִבְבֶךָ - כתאות לבכך. וְכָל עֲצָתֶךָ יַמְלֵא - יתקיימו עצתך.

ו נִרְנְנָה בִישׁוּעֶתֶךָ, וּבְשֵׁם אֱלֹהֵינוּ נִדְגַל, יַמְלֵא יְהוָה כָּל מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ.

מצודת ציון: נִדְגַל - מלשון דגל.

מצודת דוד: נִרְנְנָה בִישׁוּעֶתֶךָ - בעבור התשועה הבאה ממך כולנו נרננה. וּבְשֵׁם אֱלֹהֵינוּ נִדְגַל - בעזר אלוה נלכה בדגלים למלחמה. יַמְלֵא יְהוָה כָּל מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ - וה' ימלא שאלתך כי נתגבר במלחמה.

תהילים
פרק י"ט

י שְׁגִיאוֹת מִי יָבִין, מִגִּסְתְּרוֹת נִקְנִי.

מצודת דוד: שְׁגִיאוֹת מִי יָבִין - מי יוכל להתבונן מבלי מצוא בו שגיאה, כי פעמים רבים יקרה שישגה האדם בדעתו לחשוב שאין רע בדבר מה, אבל לא כן היא, כי נעלם ונסתר ממנו תוכן הדבר. מִגִּסְתְּרוֹת נִקְנִי - לזה אשאל אשר תכפר לי ותנקה אותי מהרע שעשיתי, על כי היה נסתר ממני תוכן הדבר.

י גַם מִזְדִּים חֲשׂוֹף עֲבָדֶךָ, אֵל יִמְשְׁלוּ בִי, אָז אֵיתָם, וְנִקִּיתִי מִפֶּשַׁע רָב.

מצודת ציון: אֵיתָם - מלשון תם ושלם.

מצודת דוד: גַם מִזְדִּים חֲשׂוֹף עֲבָדֶךָ - גם מעשות רע במזיד מנע אותי, ואמץ לבבי לכל עשותם. אֵל יִמְשְׁלוּ בִי - רוצה לומר: לא יוכלו להטות לבבי אל הערבות ומתיקות שיש בהנאות הזדים ההם, אלא אתגבר על התאוה. אָז אֵיתָם וּגו' - אז אהיה תמים - כי על השגיאות תכפר, ומהזדים תחשוך אותי, כי מפשע - והוא המרד - שהוא עון רב וגדול, מזה אהיה נקי מעצמי, כי בוודאי לא אחטא במרד, ואם כן לא ישאר בידי מאומה רע ואהיה תמים, וכאומר: הנה מאד קשה להיות תמים כי אם באופן זה.

י יִהְיוּ לְרִצּוֹן אֲמָרֵי פִי וְהִגִּיוֹן לִבִּי לִפְנֵיךָ, יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי.

מצודת דוד: יִהְיוּ לְרִצּוֹן אֲמָרֵי פִי וְהִגִּיוֹן לִבִּי לִפְנֵיךָ - גם מחשבות לבי - מה שלא אוכל להוציא בפה - גם המה יהיו לרצון לפניך.

א לְמִנְצַת, מִזְמוֹר לְדָוִד.

מצודת דוד: מִזְמוֹר לְדָוִד - המשורר אמר אותו בעבור דוד בצאתו למלחמה.

מצודת ציון: וְאַרְשֵׁת - ענינו מבטא ואמירה, ואין לו דומה במקרא, ובפייט של ראש השנה "אַרְשֵׁת שְׁפִתֵינוּ".

מצודת דוד: תְּאֹנוֹת לְבוֹ נְתַתָּה לּוֹ - מה שיתאוה בלבו תתן לו, עם כי לא שאל עליו. ואמר בלשון עבר כדרך הנבואה בהרבה מן המקומות, על כי במראה הנבואה נראה כאילו כבר היה הדבר. וְאַרְשֵׁת שְׁפִתֵינוּ בַל מְנַעַת סֶלָה - וכל שכן שבל תמנע ממנו מה שישאל בפיו.

ד **כִּי תִקְדָּמְנוּ בְּרִכּוֹת טוֹב, תְּשִׁית לְרֵאשׁוֹ עֲטָרַת פֶּזַז.**

מצודת ציון: תְּשִׁית - תשים. לְרֵאשׁוֹ - בראשו. **מצודת דוד: כִּי תִקְדָּמְנוּ בְּרִכּוֹת טוֹב -** תקדים ליתן לו ברכות טוב טרם ישאל עליו. תְּשִׁית לְרֵאשׁוֹ עֲטָרַת פֶּזַז - רוצה לומר: כבוד הרבה.

ה **חַיִּים שָׁאֵל מִמֶּךָ, נְתַתָּה לּוֹ אֲרֶךְ יָמִים עוֹלָם וָעֶד.**

מצודת דוד: חַיִּים שָׁאֵל מִמֶּךָ נְתַתָּה לּוֹ - אמרו רבותינו ז"ל, כאשר יראה משיח בן דוד שנהרג משיח בן יוסף, ישאל אז על החיים, וה' יבטיחו עליו.

ו **גְּדוֹל כְּבוֹדוֹ בִּישׁוּעָתְךָ, הוֹד וְהָדָר תִּשְׁנֶה עָלָיו.**

מצודת ציון: תִּשְׁנֶה - תשים.

מצודת דוד: גְּדוֹל כְּבוֹדוֹ בִּישׁוּעָתְךָ - על ידי ישועתך יתגדל כבודו.

ז **כִּי תִשְׁיִתְהוּ בְּרִכּוֹת לְעַד, תִּתְחַדְּהוּ בְשִׁמְחָה אֶת פְּנֵיךָ.**

מצודת ציון: תִּתְחַדְּהוּ - מלשון חדוה ושמחה, כמו (שמות י"ח ט) "וַיִּתְחַדְּ יְהוָה".

מצודת דוד: כִּי תִשְׁיִתְהוּ בְּרִכּוֹת לְעַד - תשים אותו לעולם לברכה, כי הכל יברכו בו לומר שיהיה כמוהו. תִּתְחַדְּהוּ בְשִׁמְחָה אֶת פְּנֵיךָ - תשמחו בשמחת ראיית פניך.

ח **כִּי הַמֶּלֶךְ בֹּטַח בִּיהִנָּה, וּבְחֶסֶד עָלִיוֹן בַּל יִמוּט.**

מצודת דוד: כִּי הַמֶּלֶךְ בֹּטַח בַּה' וּגוֹי - בעבור שתהיה בטחוננו בה', לזה לא ימוט.

ט **עַתָּה יְדַעְתִּי כִּי הוֹשִׁיעַ יְהוָה מְשִׁיחוֹ, יַעֲנֶהוּ מִשְׁמֵי קִדְשׁוֹ בְּגְבוּרוֹת יְשַׁע יְמִינוֹ.**

מצודת דוד: עַתָּה יְדַעְתִּי כִּי הוֹשִׁיעַ ה' מְשִׁיחוֹ - מהנפלאות אשר נעשו עתה לדוד, מהם אדע שעד הנה הושיע ה' למשיחו כמה שלא היה נלכד ביד שאול, ולא במקרה וברוב תחבולותיו היה נמלט. יַעֲנֶהוּ מִשְׁמֵי קִדְשׁוֹ בְּגְבוּרוֹת יְשַׁע יְמִינוֹ - אז ענהו משמי קדשו, להושיעו בגבורות התשועה הבאה מימינו.

י **אֱלֹהִים בָּרַכְבּ וְאֱלֹהִים בְּסוּסִים, וְאַנְחֵנוּ בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נִזְכִּיר.**

מצודת דוד: אֱלֹהִים בָּרַכְבּ וְאֱלֹהִים בְּסוּסִים - כי הלא רואים אנחנו אשר אנשי מלחמתנו הבאים למלחמה, אלה באים ברוב רכב ואלה באים ברוב סוסים, אשר בהם ימצא העזר במלחמה. וְאַנְחֵנוּ בְּשֵׁם ה' אֱלֹהֵינוּ נִזְכִּיר - רוצה לומר: הלא איתנו מעט רכב וסוסים, ואך אנחנו נזכיר במלחמה שם ה', ומעמו נבקש העזר.

יא **הַמָּה פָּרְעוֹ וּנְפִלּוֹ, וְאַנְחֵנוּ קָמְנוּ וּנְתַעֲוֹדָד.**

מצודת ציון: וּנְתַעֲוֹדָד - ענינו רוממות וחיזוק, כמו (תהילים קמ"ז ו) "מְעוֹדָד עֲנִיִּים ה'".

מצודת דוד: הַמָּה פָּרְעוֹ וּנְפִלּוֹ וּגוֹי - הבאים ברוב רכב וסוסים כורעים ונופלים לפנינו, ואנחנו קמים ומתרוממים ומתחזקים, ומזה נדע שגם עד הנה הושיע ה' למשיחו מה שנמלט מיד שאול.

יב **יְהוָה הוֹשִׁיעָה, הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קְרָאֵנוּ.**

מצודת דוד: ה' הוֹשִׁיעָה - כן הושיעה בכל עת. הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קְרָאֵנוּ - בו ביום שנקרא אליך.

יג **לְמַנְצָת, מְזִמּוֹר לְדָוִד.**

יד **יְהוָה בְּעֶזֶךָ יִשְׂמַח מֶלֶךְ, וּבִישׁוּעָתְךָ מֶה יִגָּל מְאֹד.**

מצודת דוד: ה' בְּעֶזֶךָ יִשְׂמַח מֶלֶךְ - בהעוז הניתן ממך למלך המשיח, הנה ישמח בו. וּבִישׁוּעָתְךָ מֶה יִגָּל מְאֹד - כפל הדבר במלות שונות.

טו **תְּאֹנוֹת לְבוֹ נְתַתָּה לּוֹ, וְאַרְשֵׁת שְׁפִתֵינוּ בַל מְנַעַת סֶלָה.**

תהילים פרק כ"ב

א לְמִנְצַחַת עַל אֵילַת הַשֶּׁחַר, מִזְמוֹר לְדָוִד.

מצודת ציון: אֵילַת הַשֶּׁחַר - שם כלי זמר ידוע אז אצלם.

ב אֵלֵי אֵלֵי לְמָה עֲזַבְתָּנִי, רְחוֹק מִיִּשׁוּעָתִי דְבַרֵי שְׁאֲגָתִי.

מצודת דוד: אֵלֵי אֵלֵי - כפל המילה כדרך הקוראים והצועקים, כמו (מלכים"א י"ח לו) "עֲנֵנִי ה' עֲנֵנִי". רְחוֹק מִיִּשׁוּעָתִי דְבַרֵי שְׁאֲגָתִי - רוצה לומר: דברי שאגתי המה להתפלל על מה אתה רחוק מישועתי.

ג אֱלֹהֵי אֲקָרָא יוֹמָם וְלַיְלָה וְלֹא דַמְיָה לִי.

מצודת דוד: וְלִיְלָה - ואף בלילה אני קורא ומתפלל. וְלֹא דַמְיָה לִי - לא אשתוק, כי כשהאדם נענה דרכו לשתוק, אבל לא כשעדיין לא נענה.

ד וְאַתָּה קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל.

מצודת דוד: וְאַתָּה קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב - קיים ונצחי, כמו (איכה ה' יט) "אַתָּה ה' לְעוֹלָם תֵּשֵׁב", ורוצה לומר: הלא ככוחך אז כוחך עתה, ופעמים רבות היית תהלות ישראל, כי היו מהללים אותך בהושיעך אותם מצרתם, ומדוע אם כן תרחק עתה מישועתי.

ה בָּךְ בָּטַחוּ אֲבֹתֵינוּ, בָּטַחוּ וְתִפְלְטֻמוּ.

מצודת דוד: בָּטַחוּ וְתִפְלְטֻמוּ - כאשר בטחו בך, כן הצלתם.

ו אֵלֶיךָ זָעַקוּ וְנִמְלְטוּ, בָּךְ בָּטַחוּ וְלֹא בּוֹשׁוּ.

ז וְאֲנֹכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ, חֲרַפְתָּ אָדָם וּבָזוּי עָם.

מצודת דוד: וְאֲנֹכִי תוֹלַעַת - כוחי תש כתולעת. חֲרַפְתָּ אָדָם - בני אדם יחרפו עמדי את הזולת, כי יאמרו לו בחרפם שהוא שפל כמוני. וּבָזוּי עָם - כל עם מבזה זולתו עמדי, וכפל הדבר במילות שונות.

ח כָּל רֹאֵי יִלְעָגוּ לִי, יִפְטִירוּ בְּשִׁפְהַת יְגִיעוּ רֹאשׁ.

מצודת ציון: יִפְטִירוּ - ענינו פתיחה, כמו (משלי י"ז יד) "פֹּטֵר מִים רֹאשִׁית מְדוּן".

תהילים פרק כ"א

ט תִּמְצָא יָדְךָ לְכָל אוֹיְבֶיךָ, יְמִינְךָ תִּמְצָא שׁוֹנְאֵיךָ.

מצודת ציון: תִּמְצָא - תספיק, כמו (במדבר י"א כב) "וּמְצָא לָהֶם".

מצודת דוד: תִּמְצָא יָדְךָ לְכָל אוֹיְבֶיךָ - תספיק מכת ירך לכל אויביך. יְמִינְךָ תִּמְצָא שׁוֹנְאֵיךָ - רוצה לומר: תשיגם ולא יוכלו להנצל.

י תִּשְׁיִתְמוּ כְּתַנּוֹר אֵשׁ, לַעֲת פְּנֵיךָ יְהוָה, בְּאִפּוֹ יִבְלַעַם וְתֹאכְלֵם אֵשׁ.

מצודת ציון: תִּשְׁיִתְמוּ - תשים אותם. יִבְלַעַם - מלשון בליעה והשחתה.

מצודת דוד: תִּשְׁיִתְמוּ כְּתַנּוֹר אֵשׁ - יתמיד בהם האש כמו בתנור. לַעֲת פְּנֵיךָ ה' וּגּוֹי - בעת כעסך, אז יבלעם באפו ותאכלם האש.

יא פְּרִימוֹ מֵאֲרֶץ תְּאֵבֵד, וְזָרְעֵם מִבְּנֵי אָדָם.

מצודת דוד: פְּרִימוֹ - בניהם. וְזָרְעֵם מִבְּנֵי אָדָם - כפל הדבר במלות שונות.

יב כִּי נָטוּ עֲלֶיךָ רַעַה, תִּשְׁבּוּ מִזְמָה בַּל יוֹכְלוּ.

מצודת דוד: כִּי נָטוּ עֲלֶיךָ רַעַה - על כי נטו לעשות רעה לְמוֹלָךְ, כמו שנאמר (תהילים ב' ב) "תִּשְׁבּוּ מַלְכֵי אֲרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד עַל ה' וְעַל מְשִׁיחוֹ". תִּשְׁבּוּ מִזְמָה בַּל יוֹכְלוּ - יחשבו מחשבות שאי אפשר להם לעשותם.

יג כִּי תִשְׁיִתְמוּ שְׂכָם, בְּמִיתְרֵיךָ תִּכּוֹנֵן עַל פְּנֵיהֶם.

מצודת ציון: שְׂכָם - חלק, כמו (בראשית מ"ח כב) "שְׂכָם אֶחָד". בְּמִיתְרֵיךָ - הוא חבל הקשת, כמו (תהילים י"א ב) "כּוֹנְנֵנוּ חֲצָם עַל יָתֵר".

מצודת דוד: כִּי תִשְׁיִתְמוּ שְׂכָם - כי בעבור זאת תשית אותם לחלק אחד, שיעמדו מובדל בפאה אחת להיות למטרא לחץ. בְּמִיתְרֵיךָ תִּכּוֹנֵן עַל פְּנֵיהֶם - בחבל הקשת תכונן החצים לירות בהם.

יד רוּמָה יְהוָה בְּעֶזְרָה, נְשִׁירָה וּנְזַמְרָה גְבוּרָתְךָ.

מצודת דוד: רוּמָה ה' בְּעֶזְרָה וּגּוֹי - כפי גודל כוחך תרים עצמך להפרע מאויביך, ואז נשירה ונזמרה גבורתך.

תהילים פרק כ"ב

טו **פמים נשפכתי והתפרדו כל עצמותי, הִיָּה לִבִּי כְדוֹנָג נִמַּס בְּתוֹךְ מַעֲי.**

מצודת ציון: כְּדוֹנָג - כשעוה, וכן (תהילים ס"ח ג.)
"כִּהְיִמָּס דוֹנָג מִפְּנֵי אֵשׁ."

מצודת דוד: פמים נשפכתי והתפרדו כל עצמותי - האיברים שבי נשפכו כמים, ונתפרדו עצמותי. **הִיָּה לִבִּי כְדוֹנָג -** הנמס מחום האש, כן נמס לבי בתוך מעי.

טז **יָבֵשׁ כַּחֲרָשׁ פָּחִי וּלְשׁוֹנִי מִדְּבַק מִלְקוֹחִי, וְלַעֲפָר מִנֹּת תִּשְׁפָּתַי.**

מצודת ציון: מִלְקוֹחִי - הוא מה שממעל הלשון ומתחת, ויקרא כן על שם שבהם לוקחים המאכל בעת הלעיסה. **תִּשְׁפָּתַי -** ענינו עריכה, כמו (יחזקאל כ"ד ג.) "שְׁפֹת הַסִּיר שְׁפֹת".

מצודת דוד: יָבֵשׁ כַּחֲרָשׁ פָּחִי וּלְשׁוֹנִי מִדְּבַק מִלְקוֹחִי - בעבור הצער כלה הרוק שבפי, וכאילו נדבק הלשון בבשר הפה. **וְלַעֲפָר מִנֹּת תִּשְׁפָּתַי -** תערכני לשכב לעפר מות, והוא הקבר.

יז **כִּי סִבְבוּנִי כְּלָבִים, עֲדַת מְרַעִים הַקִּיפוּנִי, כְּאָרִי יָדִי וְרַגְלִי.**

מצודת ציון: מְרַעִים - מלשון רע. **הַקִּיפוּנִי -** סבבוני.

מצודת דוד: כִּי סִבְבוּנִי כְּלָבִים - נושכים ככלבים. **כְּאָרִי יָדִי וְרַגְלִי -** ישברו ידי ורגלי כמו הארי המשבר עצמות הנטרף בפיו.

יח **אֶסְפָּר כָּל עֲצָמוֹתַי, הִמָּה יָבִיטוּ יִרְאוּ בִּי.**

מצודת דוד: אֶסְפָּר כָּל עֲצָמוֹתַי - מגודל הרזון בולטים עצמותי עד שאוכל לספרם. **הִמָּה יָבִיטוּ יִרְאוּ בִּי -** ושונאי מסתכלים בי דרך בזיון ונקמה.

יט **יִחְלְקוּ בְּגָדֵי לֵהֶם, וְעַל לְבוּשֵׁי יִפְּלוּ גוֹרָל.**

מצודת דוד: יִחְלְקוּ בְּגָדֵי לֵהֶם - מפשיטים מעלי וחולקים ביניהם. **וְעַל לְבוּשֵׁי יִפְּלוּ גוֹרָל -** כפל הדבר במילות שונות.

כ **וְאַתָּה יְהוָה אֵל תִּרְחַק, אֲיִלוֹתַי לַעֲזָרַתִּי חוֹשָׁה.**

מצודת ציון: אֲיִלוֹתַי - ענינו כח ואומץ, כמו (תהילים פ"ח ה.) "כְּגִבֹר אֵין אֲיִל".

תהילים פרק כ"ב

מצודת דוד: יִפְטִירוּ בְּשִׁפָּה יְנִיעוּ רֵאשׁ - יפתחו שפתם ללעוג בי, וינענעו בראש כדרך המלעיג.

ט **גַּל אֵל יְהוָה יִפְלֹטְהוּ, יִצִּילְהוּ כִּי חָפֵץ בּוֹ.**

מצודת דוד: גַּל אֵל ה' יִפְלֹטְהוּ - אבל המגלגל ומסבב בטחונו אל ה' הוא מצילו. **יִצִּילְהוּ כִּי חָפֵץ בּוֹ -** במי שבוטח בו כראוי.

י **כִּי אַתָּה גֹחִי מִבְּטָן, מִבְּטִיחִי עַל שְׂדֵי אִמִּי.**

מצודת ציון: גֹּחִי - ענינו הוצאה והמשכה, כמו (יחזקאל ל"ב ב.) "וַתִּגַּח בְּנִהְרוֹתֶיהָ".

מצודת דוד: כִּי אַתָּה גֹחִי מִבְּטָן - מוצאי מבטן אמי. **מִבְּטִיחִי עַל שְׂדֵי אִמִּי -** ממך הובטחתי להשען על שדי אמי, להיות ניוון מחלבה.

יא **עָלֶיךָ הִשְׁלַכְתִּי מֵרַחֵם, מִבְּטָן אִמִּי אֵלֶי אַתָּה.**

מצודת דוד: עָלֶיךָ הִשְׁלַכְתִּי מֵרַחֵם - מעת צאתי מרחם אמי השלכתי עליך, להזמין לי די ספוקי. **מִבְּטָן אִמִּי אֵלֶי אַתָּה -** כפל הדבר במילות שונות.

יב **אֵל תִּרְחַק מִמֶּנִּי כִּי צָרָה קְרוּבָה, כִּי אֵין עוֹזֵר.**

מצודת דוד: אֵל תִּרְחַק מִמֶּנִּי כִּי צָרָה קְרוּבָה - וחיש מהר צריך אני להצלה. **כִּי אֵין עוֹזֵר -** אין בעולם עוזר בלתיך.

יג **סִבְבוּנֵי פָרִים רְבִים, אֲבִירֵי בָשָׁן פִּתְרוּנִי.**

מצודת ציון: אֲבִירֵי בָשָׁן - פרים חזקים הרועים בבשן, כי שם מרעה שמן וטוב.

מצודת דוד: אֲבִירֵי בָשָׁן פִּתְרוּנִי - סבבוני ככתר המקיף את הראש.

יד **פָּצוּ עָלַי פִּיהֶם, אַרְיֵה טוֹרֵף וְשׂוֹאֵג.**

מצודת ציון: פָּצוּ עָלַי פִּיהֶם - פתחו, כמו (תהילים ס"ו יד) "אֲשׁוּר פָּצוּ שְׁפָתַי".

מצודת דוד: פָּצוּ עָלַי פִּיהֶם - פתחו פיהם לבלעני. **אַרְיֵה טוֹרֵף וְשׂוֹאֵג -** כאריה שמתחילה טורף ואחר זה שואג בשמחת גבורתו, כן האויב בולע ומרים קול שמחה.

תהילים

פרק כ"ב

- רוצה לומר: ישמחו בלבכם לעד, כי המיצר כאילו לבו מת, כמו שנאמר בנבל הכרמלי (שמואל"א כ"ה לו) "וַיִּמַּת לְבוֹ בְקִרְבוֹ".

כח יִזְכְּרוּ וַיִּשְׁבוּ אֶל יְהוָה כָּל אַפְסֵי אֲרֶץ, וַיִּשְׁתַּחֲווּ לִפְנֵיהֶּ כָּל מְשַׁפְּחוֹת גּוֹיִם.

מצודת ציון: אַפְסֵי - קצות.

מצודת דוד: יִזְכְּרוּ - בגודל פלאי ה', וישובו כולם אליו.

כט פִּי לִיהְוָה הַמְּלוּכָה, וּמִשָּׁל בַּגּוֹיִם.

מצודת דוד: פִּי לַה' הַמְּלוּכָה וּגּוֹי - רוצה לומר: הכל יכירו אשר לה' המלוכה, והוא מושל בכל הגוים.

ל אָכְלוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ כָּל דְּשֻׁנֵי אֲרֶץ לִפְנֵיו, וַיִּכְרְעוּ כָּל יוֹרְדֵי עֶפְרַיִם וּנְפִשׁוּ לֹא חַיָּה.

מצודת ציון: דְּשֻׁנֵי - מלשון דשן ושמן.

מצודת דוד: אָכְלוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ כָּל דְּשֻׁנֵי אֲרֶץ לִפְנֵיו - כל שמנים ובריאים כאשר יאכלו מה, רוצה לומר: כאשר יבוא להם טובה ישתחוּ לה', כי יכירו שהכל בא מידו. וַיִּכְרְעוּ כָּל יוֹרְדֵי עֶפְרַיִם - כל בני אדם המעותדים לרדת בעפר הקבר.

לא זָרַע יַעֲבֹדְנוּ יִסְפֹּר לְאֹדְנֵי לְדוֹר.

מצודת דוד: זָרַע יַעֲבֹדְנוּ וּגּוֹי - כל בני אדם שמאמינים בו, ואשר עבדוהו מעולם, אותם יחיה, והם יספרו מעשה ה' להדור שאחריהם.

לב יָבֹאוּ וַיִּגִּידוּ צְדָקְתוֹ לְעַם נוֹלָד פִּי עֲשֵׂה.

מצודת דוד: יָבֹאוּ וַיִּגִּידוּ צְדָקְתוֹ לְעַם נוֹלָד - הם יבואו ויגידו צדקתו לעם הנולד אחריהם. פִּי עֲשֵׂה - אשר עשה עמהם.

תהילים

פרק כ"ב

מצודת דוד: אֲנִלוֹתִי לְעֲזָרְתִי חוֹשֶׁה - אתה חזקי מהר לעזרתי.

כא הִצִּילָה מִחֶרֶב נַפְשִׁי, מִיַּד כָּל־יְחִידָתִי.

מצודת ציון: יְחִידָתִי - נשמתי, שהיא יחידה מול חלקי הגוף וכוחותיו, וכן (תהילים ל"ה יז) "מִכְּפִירִים יְחִידָתִי".

מצודת דוד: מִיַּד כָּל־ב - מדואג הנושך ככלב.

כב הוֹשִׁיעֵנִי מִפִּי אֲרִיָּה, וּמִקְרָנֵי רַמִּים עֲנִיתָנִי.

מצודת דוד: וּמִקְרָנֵי רַמִּים עֲנִיתָנִי - הלא מעולם ענית לי להצילני, לזה הושיעני גם עתה.

כג אֶסְפְּרָה שִׁמְךָ לְאֹחֵי, בְּתוֹךְ קִהַל אֱהֻלְלֶךָ.

מצודת דוד: אֶסְפְּרָה שִׁמְךָ לְאֹחֵי - אז אספר הנס ברבים.

כד יִרְאֵי יְהוָה הַלְלוּהוּ, כָּל זֶרַע יַעֲקֹב כַּבְּדוּהוּ, וּגְוֹרוֹ מִמֶּנּוּ כָּל זֶרַע יִשְׂרָאֵל.

מצודת ציון: וּגְוֹרוֹ - ופחדו.

מצודת דוד: יִרְאֵי ה' הַלְלוּהוּ - כה אומר להם: אתם יראי ה' הללו אותו.

כה פִּי לֹא בָזָה וְלֹא שָׁקֵץ עֲנֹת עֲנִי, וְלֹא הִסְתִּיר פְּנֵיו מִמֶּנּוּ, וּבִשְׁוֹעוֹ אֱלֹהֵי שָׁמַע.

מצודת ציון: שָׁקֵץ - ענינו תיעוב. עֲנֹת - הכנעה כמו (שמות י"ג) "לְעֲנֹת מִפְּנֵי".

מצודת דוד: פִּי לֹא בָזָה וְלֹא שָׁקֵץ עֲנֹת עֲנִי - על שלא בזה ולא שיקץ הכנעת העני. וּבִשְׁוֹעוֹ אֱלֹהֵי שָׁמַע - אבל כשצעק אל ה' שמע אליו.

כו מֵאֵתָּךְ תִּהְיֶה לִּי בְּקִהַל רַב, נִזְרֵי אֲשֶׁלֶם נֶגְדַיִרְאִיו.

מצודת דוד: מֵאֵתָּךְ תִּהְיֶה לִּי בְּקִהַל רַב וּגּוֹי - רוצה לומר: מה שאהללך בקהל רב באה היא מאתך, בעבור התשועה שעשית לי, ולזה הנדרים שנדרתי בעת צרה אשלם נגד יראיו, לפרסם הנס.

כז יֹאכְלוּ עֲנֻוִים וַיִּשְׁבְּעוּ, יִהְלְלוּ יְהוָה דְּרִשְׁיוֹ, יַחֲזִי לְבַבְכֶּם לְעַד.

מצודת דוד: יֹאכְלוּ עֲנֻוִים וַיִּשְׁבְּעוּ - מזבחי שלמי התודה אשר אביא לה'. יַחֲזִי לְבַבְכֶּם לְעַד